

چکیده

مقدمه: داشتن نمره‌های ارزشیابی واقعی از عملکرد آموزشی اساتید، که لازمه هر گونه برنامه‌ریزی برای بهبود کیفیت است، منوط به وجود یک سیستم ارزشیابی معتبر و جامع و ارزیابی مداوم این سیستم می‌باشد. این مطالعه با هدف تعیین روند نتایج ارزشیابی اساتید در طی یک دوره ده ساله در دانشگاه علوم پزشکی اهواز انجام گرفته است.

روش‌ها: در یک مطالعه مقطعی، نمره ارزشیابی ۸۴ عضو هیأت علمی غیر بالینی دانشگاه علوم پزشکی جندی‌شاپور اهواز در یک دوره ده ساله، از سال ۱۳۷۵ تا ۱۳۸۴، مورد بررسی قرار گرفت. نمرات ارزشیابی اساتید از بایگانی مرکز مطالعات و توسعه آموزش دانشگاه استخراج و با استفاده از نرم‌افزار SPSS و آزمون‌های آنالیز واریانس تکراری، همبستگی پیرسون و آزمون t تحلیل شد.

نتایج: روند نمرات ارزشیابی بین ۳/۹۵ تا ۴/۰۲ تغییراتی جزئی داشته است. میانگین نمرات ارزشیابی اساتید در سال‌های مختلف و نیز میانگین نمرات ارزشیابی اساتید زن و مرد در سال‌های مختلف تفاوت معنی‌دار آماری نداشت. آزمون همبستگی پیرسون (ماتریس همبستگی) نشان داد بین نمره‌های ارزشیابی اساتید در بعضی سال‌ها همبستگی ضعیف تا متوسط و مثبت وجود دارد. (حداقل ۰/۲۲ و حداکثر ۰/۶۵).

نتیجه‌گیری: ارزشیابی استاد توسط دانشجویان، علی‌رغم اینکه جامعه دانشجویان ارزشیابی‌کننده در طی این دوره متفاوت بوده‌اند، ثبات داشته است. لازم است برای ارتقای نمرات ارزشیابی اساتید در شیوه آموزش مهارت‌های تدریس اساتید بازنگری شود.

واژه‌های کلیدی: ارزشیابی، استاد، روند، علوم پزشکی.

مجله ایرانی آموزش در علوم پزشکی / پاییز و زمستان ۱۳۸۶؛ ۷(۲): ۳۰۹ تا ۳۱۶

مقدمه

نیاز به انجام این گونه ارزشیابی‌ها چند برابر شده و می‌توان گفت که انسان‌ها دائماً در حال انجام ارزشیابی از خود و دیگران و جهان پیرامون هستند. اما سرآغاز ارزشیابی‌های آموزشی را می‌توان از زمان سقراط دانست. در آن زمان، شاگردان به صورت رسمی ولی نامنظم از معلمان خود ارزشیابی می‌کردند. در اوایل قرن بیستم، اولین فرم‌های ارزشیابی استاد توسط دانشجو، در دانشگاه واشنگتن مورد استفاده قرار گرفت(۱).

امروزه، ارزشیابی از فعالیت‌های آموزشی اساتید با بیش از هزاران نوع پرسشنامه ارزشیابی مختلف انجام می‌گیرد(۲). همانند سایر دانشگاه‌های دنیا، دانشگاه‌های ایران نیز از این نوع ارزشیابی‌ها استفاده نموده و سالانه عده زیادی از دانشجویان، از طریق پرسشنامه‌های نظرخواهی از اساتید، از

انسان‌ها در طول زندگی، نیازمند ارزشیابی از توانایی‌ها و رفتارهای خود و دیگران بوده و ادامه یا کنترل رفتارشان نیز به وسیله همین ارزشیابی‌ها انجام می‌شود. در قرن حاضر،

* آدرس مکاتبه: عبدالحسین شکورنیا (مربی) گروه ایمونولوژی، دانشکده پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی جندی‌شاپور، بلوار گلستان، اهواز.

shakurnia@yahoo.com

حسین الهامپور، مربی دانشکده علوم تربیتی دانشگاه شهید چمران اهواز (h_elhampour@yahoo.com)، دکتر علی‌رضا مظفری، استادیار گروه

داخلی دانشکده پزشکی (ali_mozaffari2003@yahoo.com)، بهمن

دشت‌بزرگی، مربی دانشکده پرستاری و مامایی (bahnruse@yahoo.com)، دانشگاه علوم پزشکی جندی‌شاپور.

این مقاله در تاریخ ۸۴/۷/۲۷ به دفتر مجله رسیده، در تاریخ ۸۵/۶/۱ اصلاح شده و در تاریخ ۸۶/۸/۱۰ پذیرش گردیده است.

مستندات، ابعاد دیگری از این قضیه را مشخص نمایند. در یک مطالعه مروری وسیع بر روی ارزشیابی‌های دانشجویی مشخص شد که پایایی نتایج ارزشیابی به تعداد دانشجویان بستگی دارد. هر چه تعداد دانشجویان بیشتر، پایایی نیز بیشتر خواهد بود و زمانی که تعداد دانشجویان در کلاس از ۳۰ نفر کمتر نباشد، نتایج پایاست (۱۲). مطالعه جامع دیگری در دانشگاه آیداهو، ضمن بررسی نقش عوامل مختلف در ارزشیابی‌های دانشجویان بیان داشته است که اگر چه ارزشیابی‌های دانشجویان بیشتر نشان‌دهنده رضایت دانشجویان از اساتید است تا میزان یادگیری آنان؛ با این وجود، از ثبات لازم برخوردار می‌باشد (۱۳).

در مطالعه‌ای در دانشگاه علوم پزشکی ایران، با مقایسه نتایج ارزشیابی اعضای هیأت علمی در طی چندین سال، اختلاف قابل ملاحظه‌ای در میانگین نمره‌های ارزشیابی اساتید مشاهده نشد (۱۴). نتایج مطالعه دیگری در دانشگاه علوم پزشکی شهرکرد، با بررسی میانگین نمره ارزشیابی اساتید در سه نیم‌سال متوالی نشان داده‌اند که ارزشیابی دانشجویان از اساتیدشان از ثبات نسبی برخوردار است (۱۵). سلدین (Seldin) با بررسی سیستم آموزشی بیش از ۶۰۰ دانشکده نشان داده است که بکارگیری ارزشیابی‌های دانشجویی رو به افزایش است و از ۲۹ درصد در سال ۱۹۷۳ به ۶۸ و هم اکنون به ۸۶ درصد در سطح دانشگاه‌های مورد بررسی افزایش یافته است و هیچ یک از روش‌های دیگر ارزشیابی تا این اندازه رشد نداشته‌اند (۱۶). با توجه به اهمیتی که ارزشیابی‌های دانشجویان داراست، لازم است نتایج این نوع ارزشیابی‌ها از جنبه‌های مختلف بررسی شده و روند تغییرات نمره‌های ارزشیابی اساتید مورد مطالعه و ارزیابی قرار گیرد تا به سؤالاتی از قبیل: آیا ارزشیابی‌های دانشجویان از اساتیدشان در طی سال‌های مختلف ثابت است؟ آیا بین نمره‌های ارزشیابی اساتید در سال‌های مختلف همبستگی وجود دارد؟ آیا روند نمره‌های ارزشیابی اساتید زن و مرد متفاوت است؟ آیا با افزایش سابقه، نمره‌های ارزشیابی اساتید ارتقا می‌یابد؟ پاسخ داده شود. هدف این مطالعه تعیین روند تغییرات نمره‌های ارزشیابی اساتید غیر بالینی در یک دوره زمانی ده ساله و تعیین همبستگی آن است.

روش‌ها

استادان خود ارزشیابی به عمل می‌آورند. در اکثر دانشگاه‌های معتبر جهان، ارزشیابی‌های دانشجویان از آموزش بااهمیت‌ترین منبع ملموس برای ارزشیابی است (۳ و ۴). با این وجود، این ارزشیابی‌ها همیشه به راحتی مورد قبول واقع نشده‌اند. استادان، مدیران و دانشجویان زمانی ادعا کرده‌اند که ارزشیابی‌های دانشجویان معتبر و روا بوده و بعضی دیگر ادعا کرده‌اند که این ارزشیابی‌ها فاقد اعتبار و روایی بوده و بنابراین، بی‌پهلو اند (۵).

بعضی از محققان، ارزشیابی از طریق دانشجویان را به عنوان بهترین نوع ارزشیابی شناخته‌اند زیرا معتقدند دانشجویان تنها افرادی هستند که مستقیماً توسط استادان آموزش داده می‌شوند و بنابراین، برای ارزشیابی از فعالیت‌های آموزشی، آنان در بهترین شرایط قرار دارند (۶). در مقابل، گروهی دیگر اعتقاد دارند که دانشجویان از بلوغ و رشد کافی برای قضاوت در مورد آموزش برخوردار نبوده و با مفهوم تدریس و یادگیری آشنا نمی‌باشند و بسادگی با یک نمایش جذاب یا نمره خوب اغفال می‌شوند (۷).

بطور کلی، مروری بر یافته‌های تحقیقاتی نشان می‌دهد که علی‌رغم این اختلاف نظرها، مدیران و مسؤولان اکثر موسسه‌های آموزش عالی در سطح جهان، ارزشیابی‌های دانشجویان را به عنوان یک منبع موثق و قابل قبول پذیرفته و برای اخذ تصمیمات مختلف از جمله درباره اثربخش بودن آموزش، ارتقای کیفیت تدریس اساتید و استخدام ایشان، بطور روزافزون از ارزشیابی‌های دانشجویان استفاده می‌کنند (۸ و ۹). اما در مقابل، برخی استادان و کادر هیأت علمی دانشگاه‌ها، به نتایج ارزشیابی‌های دانشجویان به دیده تردید می‌نگرند و اعتقاد دارند این گونه ارزشیابی‌ها مانع از آزادی عمل آنها در آموزش و تدریس خواهد شد و آنان را به نوعی در جایگاهی پایین‌تر از دانشجویان قرار داده و باعث کاهش انگیزه و عدم جدیت اساتید شده، افت تحصیلی دانشجویان و در نهایت نزول کیفیت آموزش را در سطح دانشگاه‌ها در پی خواهد داشت (۱۰ و ۱۱).

با توجه به چالش‌های زیادی که در طی سال‌های اخیر در ارتباط با ارزشیابی‌های دانشجویی وجود داشته است، پژوهش‌های زیادی در داخل و خارج از کشور، از جنبه‌های مختلف نتایج این ارزشیابی‌ها را مورد مطالعه قرار داده و تلاش نموده‌اند تا با موشکافی، زوایای مختلف این مسأله و ارزیابی

میانگین نمره‌های ارزشیابی مجموع دروس ارائه شده توسط استاد در هر سال تحصیلی، به عنوان نمره ارزشیابی استاد در آن سال، تعیین شد. داده‌ها با استفاده از نرم‌افزار SPSS-15، روش‌های آماری توصیفی، آزمون t ، آنالیز واریانس تکراری و ضریب همبستگی پیرسون مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. به منظور بررسی وضعیت پیشرفت استاد در سال‌های مختلف، نمره کسب شده در سال ۱۳۷۵ به عنوان زیربنا و نمرات سال‌های بعد با آن مقایسه و در صورت افزودن و یا کسر شدن از نمره سال ۱۳۷۵، به صورت بالا و یا پایین‌تر از نمره ابتدایی در نظر گرفته شد و وضعیت استاد از نظر پیشرفت توانمندی بر این اساس محاسبه گردید.

نتایج

در مجموع نمره‌های ارزشیابی ۸۴ عضو هیأت علمی غیر بالینی دانشگاه در یک دوره ده ساله مورد بررسی قرار گرفت. از نظر جنسیت ۵۹/۵ درصد اساتید مرد و ۴۱/۵ درصد زن، ۶۴ درصد مربی، ۱۶ درصد استادیار و ۲۰ درصد با مرتبه دانشیار و استاد با میانگین سابقه خدمت $9/60 \pm 6/25$ بودند. میانگین نمره‌های ارزشیابی اساتید در سال‌های مختلف در محدوده ۳/۹۵ تا ۴/۰۲ بود (جدول ۱). برای مقایسه میانگین نمره‌های ارزشیابی اساتید در سال‌های مختلف از آزمون تحلیل واریانس تکراری استفاده شد که نتایج نشان داد تفاوت معنی‌داری بین عملکرد آموزشی اساتید در طی ۱۰ سال وجود نداشته است ($P=0/20$ و $df=9$ و $f=1/36$). همچنین برای مقایسه میانگین نمره‌های ارزشیابی اساتید زن و مرد در سال‌های مختلف با آزمون t تفاوت معنی‌داری در سال‌های مختلف مشاهده نگردید.

این مطالعه مقطعی بر روی نتایج ارزشیابی یک دوره ده ساله اساتید غیر بالینی در دانشگاه علوم پزشکی جندی شاپور اهواز انجام شد.

جامعه مورد مطالعه، کلیه اساتید غیر بالینی دانشگاه بودند که هر ساله یک نوبت از طریق پرسشنامه توسط دانشجویان ارزشیابی می‌شدند. نمرات ارزشیابی اساتید توسط دانشجویان در ده سال متوالی، از سال ۱۳۷۵ تا ۱۳۸۴ بود که از مستندات واحد ارزشیابی مرکز مطالعات و توسعه آموزش دانشگاه تهیه گردید.

از مجموع ۲۲۴ عضو هیأت علمی غیر بالینی شاغل در دانشگاه، که هر سال یک نوبت در پایان نیمسال تحصیلی مورد ارزشیابی دانشجویان قرار گرفته بودند، فقط تعداد ۸۴ استاد دارای نمره ارزشیابی کامل و متوالی در این سال‌ها بودند. اساتیدی که به دلایل مختلف، از قبیل عدم تدریس در برخی سال‌ها و یا مأموریت آموزشی، فاقد نمره ارزشیابی متوالی در سال‌های مورد نظر بودند، از مطالعه حذف شدند. بنابراین، نمونه مورد مطالعه عبارت بودند از ۸۴ عضو هیأت علمی دانشگاه که در طی این دوره ده ساله در این دانشگاه به تدریس اشتغال داشته و توسط دانشجویان مورد ارزشیابی قرار گرفته و نمره ارزشیابی آنها کامل بود.

ابزار سنجش، پرسشنامه اصلاح شده وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی برای ارزشیابی استاد بود. این پرسشنامه مشتمل بر ۱۶ سؤال بسته ۵ نقطه‌ای رتبه‌ای از بسیار ضعیف تا عالی با مقیاس نمره‌گذاری یک تا پنج بود که سالیانه در پایان ترم توسط دانشجویان تکمیل و تجزیه و تحلیل می‌گردید و نسخه‌ای از نتایج آن در بایگانی مرکز مطالعات نگهداری می‌شد. محتوای این پرسشنامه که حاوی سؤالاتی از ویژگی‌های علمی، رفتاری و توانمندی‌های تدریس استاد بود، در طول تمام این ده سال ثابت بوده است.

جدول ۱: ماتریس همبستگی بین نمره‌های ارزشیابی اساتید از سال ۱۳۷۵ تا ۱۳۸۴

سال	۱۳۸۴	۱۳۸۳	۱۳۸۲	۱۳۸۱	۱۳۸۰	۱۳۷۹	۱۳۷۸	۱۳۷۷	۱۳۷۶	۱۳۷۵
۱۳۷۵	۰/۴۶***	۰/۲۲*	۰/۴۰***	۰/۳۱***	۰/۲۷*	۰/۳۸***	۰/۴۵***	۰/۴۰***	۰/۳۴***	۱/۰
۱۳۷۶	۰/۴۸***	۰/۳۴***	۰/۴۱***	۰/۵۴***	۰/۴۴***	۰/۵۸***	۰/۴۵***	۰/۵۶***	۱/۰	
۱۳۷۷	۰/۵۲***	۰/۴۷***	۰/۴۲***	۰/۴۳***	۰/۳۳***	۰/۵۷***	۰/۶۰***	۱/۰		
۱۳۷۸	۰/۵۰***	۰/۴۳***	۰/۳۵***	۰/۴۰***	۰/۴۸***	۰/۶۵***	۱/۰			
۱۳۷۹	۰/۵۳***	۰/۴۸***	۰/۳۸***	۰/۴۸***	۰/۵۲***	۱/۰				
۱۳۸۰	۰/۳۶***	۰/۳۷***	۰/۳۰***	۰/۵۲***	۱/۰					

۱/۰	۰/۴۸**	۰/۴۷**	۰/۵۹**	۱۳۸۱
	۱/۰	۰/۴۵**	۰/۵۰**	۱۳۸۲
		۱/۰	۰/۴۲**	۱۳۸۳
			۱/۰	۱۳۸۴

* سطح معنی‌دار $P < 0/05$ و ** سطح معنی‌دار $P < 0/01$

۳/۹۶±۰/۴۵	۴/۷۸	۱/۸۸	۱۳۷۵
۴/۰۷±۰/۴۶	۴/۹۰	۲/۸۷	۱۳۷۶
۳/۹۵±۰/۴۷	۴/۷۸	۲/۶۹	۱۳۷۷
۳/۹۵±۰/۴۵	۴/۹۰	۲/۶۹	۱۳۷۸
۴/۰۱±۰/۳۸	۴/۸۳	۲/۹۲	۱۳۷۹
۴/۰۱±۰/۴۰	۴/۹۴	۳/۰۸	۱۳۸۰
۳/۹۹±۰/۴۵	۴/۸۴	۲/۳۶	۱۳۸۱
۴/۰۴±۰/۳۷	۴/۸۱	۲/۹۱	۱۳۸۲
۴/۰۱±۰/۴۳	۴/۷۳	۲/۷۶	۱۳۸۳
۴/۰۲±۰/۴۱	۴/۷۸	۲/۳۸	۱۳۸۴

استفاده شد. نتایج تحلیل واریانس نشان داد که تفاوت معنی‌داری در نمره ارزشیابی دو گروه ایجاد نشده و به عبارت دیگر، افرادی که عملکرد پایینی بعد از سال اول داشته‌اند، این عملکرد در سال‌های دیگر نیز تکرار شده است. همین روند برای اساتیدی که نمره ارزشیابی بالا داشته‌اند نیز مشاهده گردید.

بحث

یافته‌های پژوهش نشان داد که بین میانگین نمره‌های ارزشیابی اساتید در سال‌های ۱۳۷۵ تا ۱۳۸۴ تفاوت آماری معنی‌داری وجود ندارد. یعنی نمره ارزشیابی اساتید توسط دانشجویان در طی این مدت تقریباً ثابت بوده است. این یافته در میانگین نمره‌های ارزشیابی هر دو جنس مرد و زن تقریباً بطور یکسان مشاهده می‌شود. یافته‌های حاصل از این پژوهش با برخی نتایج پژوهشی دیگر که در این زمینه انجام گرفته هماهنگ است (۱۷ و ۱۹). این یافته‌ها با برخی پژوهش‌ها و مطالعات دیگر همخوانی ندارد (۱۸ و ۱۹).

در یک مطالعه مشابه که در سال ۲۰۰۰ در دانشگاه واشنگتن روی نتایج ارزشیابی‌های دانشجویانی که توسط سیستم ارزشیابی اساتید (Instructional Assessment system-

برای بررسی ارتباط بین نمره‌های ارزشیابی اساتید در سال‌های مختلف از آزمون همبستگی پیرسون (ماتریس همبستگی) استفاده شد. نتایج نشان داد بین نمره‌های ارزشیابی اساتید در سال‌های مختلف، همبستگی ضعیف تا متوسط مثبت وجود دارد و این همبستگی در سال‌های مختلف معنی‌دار بود. بیشترین ارتباط با ضریب همبستگی بالاتر بین نمره‌های ارزشیابی اساتید در سال‌های نزدیک به هم بوده است (جدول ۲).

با توجه به اینکه نتایج تحلیل واریانس تکراری روی میانگین نمره‌های ارزشیابی اساتید از سال ۱۳۷۵ تا ۸۴ نشان داد که عملکرد آموزشی اساتید در طی ده سال تغییر معنی‌دار نکرده است، برای کنکاش بیشتر از شیوه دیگری برای تحلیل استفاده گردید. ابتدا، با توجه به سابقه آموزشی، اساتید به چهار گروه با سابقه تا ۵، ۶ تا ۱۰، ۱۱ تا ۱۵ و ۱۶ تا ۲۰ سال تقسیم شدند. آزمون تحلیل واریانس تکراری با تعامل سابقه و نمره ارزشیابی نشان داد عملکرد آموزشی استادان با سابقه متفاوت از یک روند تبعیت کرده است بطوری که نتایج آزمون بین گروه‌ها ($P=0/18$ و $f=1/40$) و با در نظر گرفتن تعامل ارزشیابی و سابقه ($P=0/19$ و $f=1/23$) معنی‌دار نیست. بنابراین، عملکرد آموزشی استادان در طی ده سال، با توجه به سابقه آموزشی، تغییر نداشته است.

نمره ارزشیابی استادان در سال اول به عنوان سال پایه در نظر گرفته شد و استادان به دو گروه با نمره ارزشیابی بالا و پایین‌تر از سال اول تفکیک گردیدند. از آزمون تحلیل واریانس تکراری نیز با توجه به نمره ارزشیابی اولین سال مطالعه برای مقایسه ارزشیابی سال‌های بعد

جدول ۲: میانگین و انحراف معیار میانگین نمره‌های ارزشیابی اساتید در سال‌های ۱۳۷۵ تا ۱۳۸۴

سال	حداقل نمره	حداکثر نمره	میانگین و انحراف معیار
-----	------------	-------------	------------------------

همبستگی نمره‌های ارزشیابی اساتید توسط دانشجویان را $0/83$ گزارش کرده و اعلام نموده است که ارزشیابی‌های دانشجویان از ثبات بالایی برخوردار است (۲۱).

در هر دانشگاهی، دفتر یا مرکزی وجود دارد که مسؤول توسعه آموزش و ارتقای کیفیت آن در ابعاد مختلف، به ویژه فرایند یاددهی-یادگیری است و برای ارزشیابی مداوم اعضای هیأت علمی و دادن بازخورد لازم، و همچنین برگزاری کارگاه‌های آموزشی برای رفع اشکالات و بهبود کیفیت تدریس اساتید و ارتقای کیفیت آموزش در سطح دانشگاه تلاش می‌کند. در دهه گذشته، در اکثر دانشگاه‌های علوم پزشکی، و از جمله دانشگاه علوم پزشکی جندی شاپور، به این منظور برنامه‌هایی طراحی و اجرا شده است. حال با توجه به یافته‌های مطالعه حاضر، این سؤال مطرح می‌شود که چرا نمره‌های ارزشیابی اساتید در این دوره ده ساله تغییری نکرده است؟ آیا محتوای ارائه شده در این کارگاه‌ها مفید نبوده و شرکت اساتید در این کارگاه‌ها منجر به بهبود کیفیت تدریس آنان نشده است؟ پاسخ به این سؤال مستلزم یک مطالعه دقیق‌تر است. یکی از نتایج حاصل از این مطالعه، عدم تأثیر این برنامه‌ها در ایجاد تغییرات مطلوب در روش تدریس اساتید و در نتیجه، عدم افزایش نمره‌های ارزشیابی اساتید بود که این یافته در نتایج چند مطالعه انجام شده در داخل کشور نیز کم و بیش مشاهده می‌شود (۱۸، ۱۴ و ۱۹).

شاید بتوان عدم تغییر نمره‌های ارزشیابی را به شکل‌گیری شخصیت علمی و وجهه آموزشی استاد در چند سال اول ورود او به دانشکده و دریافت بازخوردهای مختلف در همان دوران منتسب نمود. وجهه علمی و رویه تدریس استاد در همان سال‌های اول تحت تأثیر عوامل مختلف سازمان‌یافته توسط مقام‌های مسؤول و یا بطور طبیعی شکل می‌گیرد و هویت علمی او، سطح آموزشی و جایگاه او در دانشکده و بین دانشجویان مشخص می‌شود. از آنجایی که طبق گزارشات موجود، دانشجویان عادت دارند در نمره‌دادن به اساتید خود با همدیگر توافق نمایند (۲۰)، بنابراین، نمره ارزشیابی استاد همواره در یک محدوده‌ای مشخص، که نشان‌دهنده جایگاه و سطح او می‌باشد، توسط گروه‌های مختلف دانشجویان و در ترم‌های مختلف گزارش می‌شود. این نمره در سال‌های مختلف دارای ثبات لازم بود.

آن دانشگاه انجام شده بود صورت گرفت، نمره ارزشیابی ۲۸۰۰ استاد از ۲۳۰۰۰ کلاس درس در طی یک دوره پنج ساله از سال ۱۹۹۵ تا ۱۹۹۹ مورد ارزیابی قرار گرفت. نتایج مطالعه نشان داد ارزشیابی‌های دانشجویان از ثبات کافی برخوردار است (۱۷). در یک مطالعه مروری در مورد ارزشیابی‌های دانشجویان از اساتید، توافق دانشجویان با یکدیگر در نمره دادن به اساتید خود، علت ثبات نتایج ارزشیابی‌های دانشجویان اعلام شده است (۲۰).

درباره روند نتایج ارزشیابی اساتید توسط دانشجویان در ایران، مطالعه محدودی انجام شده است. در یک بررسی بر روی میانگین نمرات ارزشیابی اساتید توسط دانشجویان در دانشگاه شهرکرد، گزارش شده است که ارزشیابی‌های دانشجویان نسبت به سایر منابع از ثبات بیشتری برخوردار است (۱۵). نتایج فوق با یافته‌های این مطالعه مشابه بود اما با نتایج مطالعه‌ای در بابل که با مقایسه میانگین نمره‌های ارزشیابی اساتید در دو سال مختلف تفاوت معنی‌دار آماری داشته (۱۹)، و پژوهشی دیگر در دانشگاه علوم پزشکی ایران که با مقایسه میانگین نمره‌های ارزشیابی اساتید در سه سال متوالی، عدم ثبات (در سال اول کاهش و مجدداً افزایش) در نمره‌های ارزشیابی را مطرح نموده است، همخوانی ندارد (۱۸). ممکن است این نتایج متفاوت، به دلیل نوع مطالعه، حجم نمونه و یا مدت زمان مطالعه، فرم‌های ارزشیابی و نحوه انجام آن بوده باشد. نتایج دیگر این مطالعه نشان داد حتی سابقه اساتید نیز در این روند تغییرات معنی‌داری ایجاد نکرده است. به علاوه، وجود ضریب همبستگی ضعیف تا متوسط و مثبت بین نمره‌های ارزشیابی اساتید در این دوره ده ساله نیز خود تأکیدی است بر ثبات نسبی نظر دانشجویان، و مبین این است که میزان مطلوب بودن استاد (نمره ارزشیابی استاد) همواره توسط گروه‌های متفاوت دانشجویان در سال‌های مختلف مورد تأیید قرار گرفته است. علی‌رغم اینکه جامعه دانشجویان ارزشیابی‌کننده در طی این دوره متفاوت بوده است، این نتایج نمایانگر ثبات ارزشیابی‌های دانشجویان از اساتید بود. یعنی، شخصیت علمی استاد و کیفیت تدریس او، واقعیتی است تقریباً با ثبات که گرچه قضاوت‌کنندگان (دانشجویان) مدام تغییر می‌کنند، ولی انعکاس این واقعیت، یعنی، نمره ارزشیابی استاد، همواره تقریباً ثابت گزارش شده است. ونکات (Wankat) با ارزشیابی مجدد ۱۰۰ کلاس درس در یک سال بعد، ضریب

اساتید توسط دانشجویان از ثبات نسبی برخوردار بوده و ضریب همبستگی ضعیف تا متوسط و مثبت بین میانگین نمره‌های ارزشیابی اساتید در سال‌های مختلف نیز تأییدی بر این موضوع است. با توجه به جامعه هدف مطالعه حاضر، که اساتید غیر بالینی بودند، و با توجه به نتایج برخی مطالعات دیگر، برای قضاوت دقیق‌تر در این زمینه، لازم است طیف گسترده‌تری از نتایج ارزشیابی اعضای هیأت علمی در سطح کشور بررسی شوند.

قدردانی

از همکاری صمیمانه و زحمات آقای مهرزاد مدیری و خانم مریم طاهرزاده، کارشناسان دفتر مطالعات و توسعه آموزش پزشکی دانشگاه که در گردآوری نتایج ارزشیابی ما را یاری نمودند، تشکر و قدردانی می‌نماییم.

بر اساس یافته‌های پژوهش، به مسئولین آموزش وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و برنامه‌ریزان دانشگاه‌ها، پیشنهاد می‌گردد در مقوله ارزشیابی‌های آموزشی، به نظرات دانشجویان، به عنوان مهم‌ترین و ارزشمندترین منبع در ارزشیابی استاد توجه کنند و از نقطه نظرات دانشجویان در این زمینه، در بهبود کیفیت تدریس و ارتقای سطح آموزش استفاده نمایند. مطالعاتی در مورد تأثیر کارگاه‌های آموزشی بر کیفیت تدریس اساتید انجام شود و در برنامه‌ریزی‌های مربوط به ارتقای مهارت‌های تدریس اساتید بازنگری شود.

نتیجه‌گیری

بررسی میانگین نمره‌های ارزشیابی اساتید در یک دوره ده ساله نشان داد که روند تغییرات نمرات در طی این دوره تفاوت معنی‌دار آماری نداشته است. یعنی میانگین نمره‌های ارزشیابی

منابع

- گرگی یوسف، سیف علی‌اکبر. رابطه میزان محبوبیت اجتماعی استادان از نظر دانشجویان و نحوه ارزشیابی دانشجویان از فعالیت‌های آموزشی آنان. پایان‌نامه کارشناسی ارشد. تهران: دانشکده علوم انسانی دانشگاه علامه طباطبائی ۱۳۷۳. به دست آمده در تاریخ ۲۲ آذر ۱۳۸۶. قابل دسترسی در: <http://idochp2.irandoc.ac.ir/scripts/wxis.exe?a=5:56:57>
- Seldin P. Successful faculty evaluation programs: changing practices in faculty evaluation. Crugers. NY Coventry Press. 1980.
- Aleamoni LM. Student rating myths versus research facts from 1924 to 1998. Journal of Personnel Evaluation in Education 1999; 13(2): 153-6.
- Jacobs LC. Student ratings of college teaching: what research has to say. [cited 2007 Dec 1]. Available from: <http://www.indiana.edu/~best/multiop/ratings.shtml>
- Cashin, WE. Student ratings of teaching: a summary of the research. IDEA paper No 20. [cited 2007 Dec 1]. Available from: http://www.idea.ksu.edu/papers/Idea_Paper_20.pdf
- Scriven M. The validity of student ratings. [cited 2007 Dec 16]. Available from: <http://pareonline.net/getvn.asp?v=4&n=7>
- Elbow P. Making better use of student evaluations of teachers. [cited 2007 Dec 1]. Available from: http://eric.ed.gov/ERICWebPortal/custom/portlets/recordDetails/detailmini.jsp?_nfpb=true&_ERICExtSearch_SearchValue_0=EJ444167&ERICExtSearch_SearchType_0=no&accno=EJ444167
- Cashin WE. Student ratings of teaching: the research revisited. IDEA paper No 32. [cited 2007 Dec 1]. Available from: http://www.idea.ksu.edu/papers/Idea_Paper_32.pdf
- Greenwald AG. Validity concerns and usefulness of student ratings of instruction. American Psychologist 1997; 52(11): 1182-6.

10. Marsh HW. Students' evaluations of university teaching: research findings, methodological issues and directions for future research. [cited 2007 Dec 19]. Available from:
http://www.eric.ed.gov/ERICDocs/data/ericdocs2sql/content_storage_01/0000019b/80/23/43/be.pdf
11. Birnbaum MH. A survey of faculty opinions concerning student evaluations of teaching. [cited 2007 Dec 19]. Available from: <http://psych.fullerton.edu/mbirnbaum/faculty3.htm>
12. Patty D, Cashin WE, Aleamoni LM, Pratt DD. Thinking about teaching evaluations. [cited 2007 Dec 19]. Available from: <http://www.oberlin.edu/cot/pdweval.htm>
13. Nuhfer EB. Of what value are student evaluations? [cited 2007 Dec 19]. Available from:
<http://www.isu.edu/ctl/facultydev/extras/student-evals.html>
۱۴. غلامی میتر، مقتدری اعظم، افشاری اختر، تقدیسی محمدحسین، فرزادکیا مهدی، امامی آل آقا منیژه. مقایسه نتایج ارزشیابی اعضای هیأت علمی دانشکده بهداشت دانشگاه علوم پزشکی ایران در سال‌های ۸۳-۸۴ و ۸۴-۸۵ از مجموعه مقالات هشتمین همایش کشوری آموزش پزشکی ۱۳۸۵. کرمان: دانشگاه علوم پزشکی کرمان. صفحه ۱۴۵.
۱۵. معزی معصومه، شیرزاد هدایت‌اله، زمان‌زاد بهنام. بررسی تأثیر تفاوت نمرات ارزشیابی ارائه شده توسط دانشجویان و مسئولین بر نمره کل ارزشیابی اعضای هیأت علمی در دانشگاه علوم پزشکی شهر کرد ۱۳۸۳. مجله ایرانی آموزش در علوم پزشکی ۱۳۸۴؛ ۱۴ (ویژه‌نامه هفتمین همایش کشوری آموزش پزشکی): صفحه ۶۹.
16. Seldin P. The use and abuse of student rating of professors: the chronicle of higher education. [cited 2007 dec 3]. Available from: <http://www.washington.edu/oea/pdfs/reports/OEARReport0002.pdf>
17. Gillmore GM. Drawing inferences about instructors: the inter-class reliability of student ratings of instruction. [cited 2007 Dec 16]. Available from:
<http://www.washington.edu/oea/pdfs/reports/OEARReport0002.pdf>
۱۸. قره‌گزلو بهناز، غروی محمدجواد، نوبخت ملیحه، صدیق معروفی شهنام، بهنام مهشید، ملکان ژاله. بررسی مقایسه‌ای ارزشیابی اعضای هیأت علمی دانشکده پیراپزشکی دانشگاه علوم پزشکی ایران از دیدگاه دانشجویان. از مجموعه مقالات هشتمین همایش کشوری آموزش پزشکی. ۱۳۸۵. کرمان: دانشگاه علوم پزشکی کرمان: صفحه ۸۲.
۱۹. مصطفی‌زاده امراله، نیک‌بخش نوین، جهانیان ایمان، پروانه منیژه، جوادیان یحیی، بینش‌پژوه غلام‌رضا. بررسی مقایسه‌ای نمرات ارزشیابی اساتید دانشگاه علوم پزشکی بابل بین سال‌های ۱۳۷۹ و ۱۳۸۵. از مجموعه مقالات هشتمین همایش کشوری آموزش پزشکی. ۱۳۸۵؛ کرمان: دانشگاه علوم پزشکی کرمان: صفحه ۱۱۴.
20. Huemer M. Student evaluations: a critical review. [cited 2007 dec 3]. Available from:
<http://home.sprynet.com/~owl1/sef.htm>
21. Wankat PC, Oreovicz FS. Teaching engineering. [cited 2007 July 10]. Available from:
<http://www.knovel.com/knovel2/Toc.jsp?BookID=1287>

Ten Year Trends in Faculty Members' Evaluation Results in Jondi Shapour University of Medical Sciences

Shakournia A, Elhampour H, Mozaffari A, Dasht Bozorgi B.

Abstract

Introduction: *A comprehensive and valid evaluation system with continuous performance is required in order to assess faculty members' educational practice correctly, and plan for quality improvement. This study was done to determine the ten year trends in faculty members' evaluation results in Jondi Shapour University of Medical Sciences.*

Methods: *In a cross-sectional study, evaluation scores of 84 non-clinical faculty members of Jondi Shapour University of Medical Sciences, from 1996 till 2005 were investigated. Faculty members' evaluation scores were taken from the archive of Educational Development Center of the University and were analyzed by SPSS software using repeated measure ANOVA, Pearson correlation coefficient, and t-test.*

Results: *The trends in evaluation scores had minimal changes between 3.95 and 4.02. The mean of faculty members' evaluation scores had no significant difference in different years. Also, the mean of the evaluation scores of male and female faculty members in different years showed no significant difference. Pearson correlation coefficient showed a weak to average correlation between faculty members' evaluation scores in some of the years. (0.22 at minimum and 0.65 at maximum).*

Conclusion: *Faculty members' evaluation by students was invariable in 10 years, despite the fact that students population performing the evaluation, had changed during the period. It is necessary to revise the method of educating teaching skills to faculty members in order to improve their evaluation scores.*

Keywords: Evaluation, Faculty Member, Trend, Medical Sciences.

Addresses:

Corresponding Author: Abdolhossein Shakournia, Instructor, Department of Immunology, School of Medicine, Jondi Shapour University of Medical Sciences, Golestan Blvd., Ahvaz, Iran.

E-mail: shakurnia@yahoo.com

Hossein Elhampour, Instructor, School of Educational Sciences, Shahid Chamran University of Ahvaz.

E-mail: h_elhampour@yahoo.com

Mozaffari Alireza, Assistant Professor, School of Medicine, Jondi Shapour University of Medical Sciences.

E-mail: ali_mozaffari2003@yahoo.com

Bahman DashtBozorgi, Instructor, School of Nursing and Midwifery, Jondi Shapour University of Medical Sciences. E-mail: bahnurse@yahoo.com

Source: Iranian Journal of Medical Education 2008 Aut & Win; 7(2): 309-315.

